

Tételsorok a 2024. évi magyar nyelv és irodalom szóbeli érettségi vizsgához

Tandem Alapítványi Gimnázium, 1013 Budapest, Krisztina körút 61/B

MAGYAR IRODALOM ÉS VILÁGIRODALOM

1. Romantikus költőszerepek, ars poeticák Petőfi Sándor költészetében
2. Tematikus, szerkezeti és formai változatosság Arany János balladaköltészetében
3. Az önmitizálás változatai Ady Endre szerelmi és istenes lírájában
4. A vonakodó próféta Babits Mihály *Jónás könyve* című művében
5. Társadalomábrázolás, lélek, irgalom és egyenlőség kérdései Kosztolányi Dezső *Édes Anna* című regényében
6. A Mama-versek útja a *Kései siratóig* József Attila költészetében
7. Nemzeti hagyományok: bűn, bűnhődés és biblikum kérdései Kölcsey Ferenc *Hymnus (A magyar nép zivataros századaiból)* című versében
8. Mostoha, árva és szociális környezet Móricz Zsigmond *Árvácska* című regényében
9. Nemzeti hagyományok: sóvárgás a szerelmes és a haza után Radnóti Miklós költészetében
10. Jelképek és motívumok Pilinszky János költészetében [*Apokrif, Négyesoros*]

11. Az elbeszélés nehézségei, a kegyelem és a szabadság kérdésköre Ottlik Géza *Iskola a határon* című regényében

12. Elbeszélni az elbeszélhetetlent: Köves Gyuri és Auschwitz Kertész Imre: *Sorstalanság* című regényében

13. Idegenségélmény, abszurd létértelmezés és a halál kérdései Albert Camus *Az idegen (L'Étranger)* című művében

14. Elidegenedettség, magány és kirekesztés Franz Kafka *Az átváltozás (Die Verwandlung)* című művében

15. A vezér és tömeg, hipnózis és tragikum kérdései Thomas Mann *Mario és a varázsló (Mario und der Zauberer)* című művében

16. Társadalomrajz, lélektan és önéletrajz kérdései Fjodor Mihajlovics Dosztojevszkij *A félkegyelmű (Идиотъ)* című regényében

17. A műfaj, a drámatípus, a nyelvezet és az előadhatóság kérdései. A történelem mint rémálom és az értelem keresése Madách Imre: *Az ember tragédiája* című művében [Nádasdy Ádám prózafordításával]

18. Abszurd létértelmezés: halál, kegyetlenség és megváltatlanság viszonyai Samuel Beckett *Godot-ra várva (En attendant Godot)* című drámájában

19. Egy vagy több kortárs magyar szerző művének / műveinek értelmezése [szabadon választott]

20. Egy irodalmi mű és filmes adaptációjának összehasonlító értelmezése

A MAGYAR NYELV

1. A hangok és a hangtörvények. A mai magyar nyelv hangrendszere. Az *ny*-hasonulási szabály [*torony*, de *fölment a toromba*]

2. Az írás: a nyelv egyenruhája. Írás és helyesírás. A magyar helyesírás alapelvei. Mit jelent ma a magyar kultúrában a nyelvi etikett? [*Sze'nted mi van azal, aki nem tud hejesen irni?*]

3. Mi a nyelvtan? Rendszer és nyelvtan. Nyelvtanváltozatok. A suksükölés [ld. *Maga aztat nem tudhassa, hogy én mire volnék képes!*]

4. Egy kis mondattan: a mondatok fajtái, csoportosításuk lehetőségei. Mellérendelés és alárendelés [*Jó ez nekünk, ez a nyelv?*]

5. A magyar nyelv szófajrendszere. Névszók, igék, határozószavak, igenevek, indulatszavak és viszonyyszók

6. Egy kis szóalaktan: az agglutináció. Hosszúak, de egy kaptafára mennek! Tő, képző, jel, rag, gyök. Az *-i* kicsinyítő képző [*Hallod-e Rozika te, gyerünk a moziba be!*]

7. Írásbeli szövegalkotás: szövegtípusok és szövegtípus-kompetencia. Textualitás és szövegösszefüggés, kohézió és szövegtagolás. Intertextualitás és vendégszövegek

8. A kommunikáció tényezői, céljai és funkciói. Miért kommunikál az ember? A kommunikáció nyelvi és nem nyelvi eszközei

9. A magyar szókincs: A lexikalizáció szeszélyei [*Te kis tepertő!*] Mindent ki tudunk fejezni? — Nyelv és gondolkodás. A szleng [*Kicsit még gyúrok rá, de amúgy tele van a hócipőm!*]

10. A magyar szókincs: Hány szó van a magyarban? Honnan vannak a magyar szavak? Kell-e féltelnünk a magyar nyelvet az angol jövevényszavaktól? Mik azok az idegen szavak?

11. Hogyan változik a nyelv? A *Halotti beszéd és könyörgés* (1195) nyelvtörténeti jelentősége, lexikai, grammatikai és stílári sajátságai

12. A szókincs változása a magyar nyelvben a Vizsolyi Bibliától a 21. századig. Még a mennyország is más. Új dolgokhoz új szavak kellenek?

13. A nyelvi rendszer változásai. A névelő megjelenése a 15. században. Mondattani változások napjainkban [*Egy párt, aki*-típusú szerkesztés]. Alaktani változások: az ikes igeragozás fokozatos eltűnése

14. A nyelvi rendszer változásai. Egyszerűbb lesz a nyelv vagy bonyolultabb? Ziláló és orvosló változások. Mennyi mindent nem tudunk!

15. A nyelvújítás célja, hatása és értékelése. Az ortológus-neológus vita. Mi a különbség nyelvvédelem és nyelvművelés között? [Mit mondjunk az órákon: *handout*, *kiosztmány* vagy *segédanyag*?]

16. Honnan ered a magyar nyelv? Mit mond a nyelvtudomány: miért finnugor nyelv a magyar? Az etimológia. Nyelvrokonság — néprokonság? Magyar, török, hun. Három finnugor hangtörvény

17. *A szavak csodálatos életéből*: trágárság, mosdatlanság, obszcén beszéd, a „nem tűri a nyomdafestéket”. A mágikus észjárás, szitkok és káromkodások. Igaz-e, hogy „ma nagyon rondán beszélnek a fiatalok”? Hogy áll a nyelvtudomány ezekhez a kérdésekhez?

18. Bevezetés a retorikába: a retorika eredete, a szónoklat felépítése: a beszéd részei; érvtípusok és jellegzetes érvelési hibák. A gyanúval illetett retorika korunkban

19. Az információs társadalom hatása a nyelvhasználatra és nyelvi érintkezésre

20. A hagyományos és az elektronikus média publicisztikai és tájékoztató műfajai

Kívánok mindenkinek jó, vidám olvasást és gondos, lelkiismeretes felkészülést; természetesen mindegyik tételt részletesen meg fogjuk beszélni [*discussion*] az órákon.

Kuroli László

Magyar-angol szakos tanár

Budapest, 2023. október 23.